

QP Code : : 26016

(3 Hours)

[Total Marks :100

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figure to the rights indicate full marks

1. Answer in not more than two sentences.

20

- (a) Define International Law.
- (b) What is non-use of force?
- (c) What is UNCLOS ?
- (d) What is Rebus Sic Stantibus?
- (e) Give two differences between de-facto and de jure recognition.
- (f) Write two important features of Amnesty International.
- (g) What is 'Right to Development' ?
- (h) Explain the principle of "Equal Pay for Equal Work" enshrined in the Constitution of India.
- (i) What is Magna Carta?
- (j) What is ICCPR and ICESCR?

2. Write Short Notes on (any four)

20

- (a) International Labour Organisation
- (b) Custom as a source of International Law
- (c) EEZ
- (d) Individual as a Subject of International Law
- (e) Right to education
- (f) European Convention on Human Rights

3. Situational Questions. (Any two).

12

- (a) An inmate in police custody died. His family members alleged that the inmate died due to custodial torture. The authorities are denying any kind of torture or ill-treatment.
 - (i) What are the rights of prisoners in India?
 - (ii) Give any two landmark judgments on the rights of prisoners in India
 - (iii) Can compensation be claimed in the cases of custodial death?
- b. A mall in Nairobi, the capital of Kenya, was attacked by terrorists and 200 people were held hostage. Many hostages were international tourists and 100 captives were national the State of V.K. Kenyan military failed to rescue the hostages. In a covert military operation, special forces of V.K. killed the terrorists and rescued the hostages. Kenya protested and claimed that it was violation of its territorial integrity.

i. What is State Territory?

ii. What is the international principle of non-intervention? What are its exceptions?

iii. Did State of V.K. violated the principle of non-intervention? Why?

(c) In the State of OP in India, communal riots took place last month. Many instances of atrocities against members of minority community were reported. Mr. Suraj Kumar is a social activist who has decided to work for securing justice to the riot victims. He has demanded inquiry into these cases.

(i) Which National Commission can take cognizance of Mr. Suraj Kumar's complaint?

(ii) What are the powers concerning inquiry of such commission?

(iii) Write constitutional provisions for protection of minorities.

4. Answer any four.

48

(a) What are the methods of peaceful settlement of disputes in International Law.

(b) Explain the principle of sustainable development and the Polluter Pays Principle with the help of relevant International Declarations and case law.

(c) "Special provisions for women in the Constitution of India aim at uplifting women to higher position in all the dimensions of life." Illustrate with the help of examples and landmark judgments

(d) What is treaty? What are various stages of treaty making? Explain the term 'reservation' in treaties.

(e) Explain the principle of freedom of seas. What are the exceptions to this principle?

(f) Explain evolution of International Human Rights Law and the role of UN in that process.

[TURN OVER]

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण: १००]

सूचना: - (१) सर्व प्रश्न आवश्यक.

(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. एक ते दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या.
- (ब) 'बळाचा न-वापर' म्हणजे काय?
- (क) युनक्लोस (UNCLOS) म्हणजे काय?
- (ड) 'रिबस सिक स्टॅंटीबस' (Rebus Sic Stantibus) म्हणजे काय?
- (इ) वास्तविक मान्यता (de facto recognition) आणि कायदेशीर मान्यता (de jure recognition) यातील फरक सांगा.
- (फ) अॅमनेस्टी इंटरनॅशनल ची दोन ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- (ग) विकासाचा अधिकार म्हणजे काय?
- (ह) समान कामाचा समान मोबदला (Equal Pay for Equal Work) ह्या भारतीय संविधानात नमूद केलेल्या तत्वाचे स्पष्टीकरण द्या.
- (ई) मॅगना कार्टा म्हणजे काय?
- (ज) आय. सी. सी.पी. आर. (ICCPR) आय. सी. ई. एस्. सी. आर. (ICESCR) म्हणजे काय?

२. संक्षिप्त टिपा लिहा (कुठलेही चार):-

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना.
- (ब) रूढी (Custom) - आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा स्रोत.
- (क) ई. ई. झेड (EEZ)
- (ड) व्यक्ती म्हणजे आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे प्रजाजन.
- (इ) शिक्षणाचा अधिकार
- (फ) यूरोपीयन मानवाधिकार संधी

३. कोणतेही दोन सोडवा:-

- (अ) एका कैद्याचा पोलीस कैदेत मृत्यू झाला त्याच्या कुटुंबियांनी आरोप झाला त्याच्या कुटुंबियांनी आरोप केला की कैद्याचा मृत्यू कैदेत असताना झालेल्या छळवणूकीमुळे झाला.
 - (१) भारतात कैद्याचे काय अधिकार आहेत?
 - (२) कैदांचे अधिकारावरील कोणतेही दोन महत्वाचे न्यायालयीन निर्णय लिहा.
 - (३) कैदेत मृत्यू झाल्यास नुकसान भरपाई मागता येऊ शकते का?

[TURN OVER]

(ब) सेनिया राष्ट्राची राजधानी कायरोबीमध्ये एका मॉलवर अतिरेक्यांनी हल्ला केला आणि २०० लोकांना ओलीस ठेवले. अनेक बंधक विदेशी पर्यटक होते. आणि त्यातील १०० लोक व्ही. के. देशाचे नागरीक होते. सेनियन लष्कराला बंधकांना मुक्त करण्यात अपयश आले. एका गुप्त सैनिक कारवाईत व्ही. के. राष्ट्राच्या सैनिकांनी अतिरेक्यांना ठार मारले आणि बंधकांना वाचविले सेनियाने या कारवाईचा निषेध केला आणि त्यांच्या राष्ट्रीय अखंडत्वाचा भंग झाल्याचा दावा केला.

(१) राष्ट्रीय क्षेत्र(State Territory) म्हणजे काय?

(२) आंतरराष्ट्रीय अहस्तक्षेपाचे तत्व काय आहे? त्याचे अपवाद काय आहेत?

(३) व्ही. के. राष्ट्राने अहस्तक्षेप तत्वाचे उल्लंघन केले काय? की?

(क) भारतातील ओ. पी. राज्यात मागच्या महिन्यात जातीय दंगे झाले. या दंग्यात अल्पसंख्याकांवर अनेक अत्याचार झाले. श्री. सुरज कुमार हे एक सामाजिक कार्यकर्ते असून त्यांनी दंगा पिडीत व्यक्तींना न्याय मिळवून देण्यासाठी काम करण्याचे ठरवले त्यांनी या दंग्यांची चौकशी करण्याची मागणी केली.

(१) कुठला राष्ट्रीय आयोग सुरज कुमारांच्या तक्रारीची दखल घेऊ शकतो?

(२) त्या आयोगाचे चौकशी करण्यासंदर्भात काय अधिकार आहेत.

(३) अल्पसंख्याकांच्या संरक्षणासाठी भारतीय संविधानात काय तरतूदी आहेत?

४. उत्तरे द्या (कोणतेही चार): -

४८

(अ) वाद मिटवण्याचे आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील विविध शांततापूर्ण मार्गांचे स्पष्टीकरण द्या.

(ब) सस्टेनेबल डेव्हलपमेंट (Sustainable development) आणि पोल्यूटर पेज (Polluter pays) या दोन तत्वांचे संबंधित आंतरराष्ट्रीय जाहीरनाम्यांचे संदर्भ देऊन स्पष्टीकरण द्या.

(क) 'महिलांसाठी भारतीय संविधानातील विशेष तरतूदींचे उद्दीष्टे महिलांची सर्व क्षेत्रामध्ये उन्नती आहे.' उदाहरणे आणि महत्वाच्या न्यायालयीन निर्णयांचा संदर्भ देऊन स्पष्टीकरण द्या.

(ड) संधी म्हणजे काय? संधी प्रक्रियेतील विविध टप्पे विशद करा. संधीतील आक्षेप (Reservation) रिझर्वेशन या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या.

(इ) समुद्री स्वातंत्र्य (Freedom of High Seas) या तत्वाचे स्पष्टीकरण द्या. या तत्वाचे कोणते अपवाद आहेत ते स्पष्ट करा.

(फ) आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार कायद्याची उत्क्रांती व त्या प्रक्रियेतील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका स्पष्ट करा.